

Problemàtica i conservació del medi natural selvatà. Conclusions del debat

Ponents: JOSEP M. TUSELL (Consorti Forestal de Catalunya),
GUSTAVO A. LLORENTE (Unitat de Vertebrats de la Universitat de Barcelona),
DANI BOIX (Institut d'Ecologia Aquàtica de la Universitat de Girona),
JORDI SARGATAL (Fundació Territori i Paisatge),
LLUÍS VILAR (Grup de Recerca de Flora i Vegetació de la Universitat de Girona)
i ALFONS DELGADO (Col·lectiu Bisaroca).
Moderador: SANTI RAMOS (Fundació Emys i ADEPAR)

Quaderns de la Selva, 16

•
Any 2004

p. 33 a 36

La pregunta que significà el tret de sortida del debat és: “Com compaginar el desenvolupament social i econòmic amb la necessària conservació dels valors naturals a la comarca?” Tots els ponents coincidiren que els interessos enfrontats i els conflictes són múltiples i diversos, però que cal una intervenció urgent, amb la participació de tots els col·lectius i sectors implicats: les administracions, els grups conservacionistes, el món acadèmic, els propietaris forestals, els caçadors, etc.

Tothom coincidí també que calen estudis a llarg termini sobre les poblacions de les espècies a protegir, i que cal determinar els organismes bioindicadors i crear una base de dades, que és l'únic mitjà que pot facilitar una bona gestió dels valors naturals. És necessari fixar uns objectius i establir quines espècies i espais són els que cal protegir i com s'ha de fer, alhora que s'han de cercar les eines necessàries per tal de seguir l'evolució d'aquests elements a conservar.

El cas del invertebrats resulta molt evident. Se'n coneix molt poca cosa, cal encara molt de treball de camp i de recopilació de dades. A més, s'han de tenir molt en compte espais tan petits –però tan rics en diversitat– com són les basses o els bassals pel que fa a invertebrats aquàtics, i els prats i camps de conreu per la seva importància per a grups com els lepidòpters.

Tot i l'acord inicial de la major part dels ponents en aquest primer aspecte, també hi havia qui creia que ja es té prou informació, sobretot pel que fa a la vegetació i diversos grups de vertebrats, i el que destacaven era que cal actuar immediatament, amb els coneixements a la mà, però amb una certa urgència, perquè queda molt clar que factors que afecten fortament la conservació, com ara la urbanització, són més poderosos i tenen més empenta que mai. Finalment s'arribà a la conclusió que cal compaginar la gestió i l'inventariat immediat amb els estudis a llarg termini.

L'acció que cal dur a terme d'una manera més urgent era força compartida: es tracta de frenar tot allò que sigui irreversible. El nostre paisatge canvia, hores d'ara, a un ritme massa accelerat. Sembla que es vulgui sacrificar el territori en benefici de la urbanització del terreny i de les infraestructures, i que únicament es mantindran les zones explícitament protegides, aïllades, el grapat d'espais inclosos al PEIN i algun retall dels parcs naturals, molt separats l'un de l'altre i exposats a pressions tant dins com fora dels seus límits.

Es proposà de determinar les zones de la Selva que hom consideri importants pel que fa a la conservació de la biodiversitat. En cas necessari s'ha d'utilitzar la seducció i la sensibilització a priori amb espècies emblemàtiques o “bandera”. Protegint les espècies més cridaneres, com ara algunes espècies d'ocells, les tortugues d'aigua, etc., es pot aconseguir la protecció de tot l'ecosistema, en el qual trobem les espècies més petites o aquelles que no són prou valorades popularment.

Tots estaven d'acord que cal prioritzar la plana de la Selva, on queden molts espais d'un gran interès que resten fora de les figures de protecció. El que es criticava d'algunes zones protegides és el fet que es troben mancades de recursos econòmics i de personal. Si es parla de protecció, s'entén que ha de ser una protecció eficient, que vagi acompanyada dels recursos adequats, i no pas una protecció

merament declarativa, únicament sobre el paper. Existeix un gran desequilibri entre els recursos que es destinen, per exemple, a la construcció d'infraestructures i els destinats a les zones protegides. Hi hagué unanimitat entre els ponents a assegurar que amb voluntat política i amb una petita injecció econòmica es pot fer molt per a la salvaguarda del patrimoni.

Cal també un esforç pedagògic per fer entendre que tot el que no està protegit també és un espai natural que cal valorar i que cal gestionar, encara que sigui d'una manera més laxa, i que la manca de protecció d'aquests espais no significa que puguin ser degradats o eliminats. Entra aquí el concepte de *connector biològic* com a figura que ajuda a mantenir la biodiversitat d'àrees separades.

Pel que fa a la gestió forestal, es destacà que molts propietaris són conscients de les problemàtiques ambientals i que cal gestionar els boscos com a espais complexos i rics. Tot i això, es constatà que el baix rendiment que s'obté dels espais forestals i l'ajuda escassa de l'administració fan molt difícil la gestió que caldria exigir. Per tractar-se d'ecosistemes complexos i diversos també se sol·licitaven estudis a llarg termini que permetin aplicar mesures que facin rendible la producció forestal tot conservant-ne els valors intrínsecs. El propietari forestal pot estar en perill d'extinció, com apunta un dels ponents, si no es prenen mesures urgents.

En relació amb la gestió forestal, es va fer referència a les activitats humanes tradicionals que conservaven el paisatge. S'esmentà la feina com a gestors del medi que feien els practicants de la ramaderia extensiva i de l'agricultura tradicional; la tasca duta a terme per ramats, pastors i pagesos és imprescindible per a la riquesa paisatgística i biològica, ja que mantenen l'estructura rica, en mosaic, amb pastures, conreus i boscos. El pagès tradicional és aquell que cultiva secà, hortes, etc., però no ho fa d'una forma intensiva i malgastadora d'aigua. Es proposà crear la figura del *pastor funcionari*, que d'una forma subvencionada passegés el ramat mantenint la riquesa i ajudant a la gestió dels focs.

Les primes ambientals per als conreus conservadors de biodiversitat, com els de secà, per al manteniment de les pastures o per a una explotació forestal sostenible, són una reivindicació que també es plantejà. Cal contemplar el bosc com un bé públic, un ecosistema d'on es poden obtenir recursos: fusta, bolets, pinyes, suro, etc. Cal establir convenis amb els propietaris i amb les associacions no governamentals que custodien el territori, i facilitar recursos, com ja s'ha esmentat, per a la conservació. En aquest context, l'*ecotaxa* podria ser una bona font de finançament d'aquestes primes.

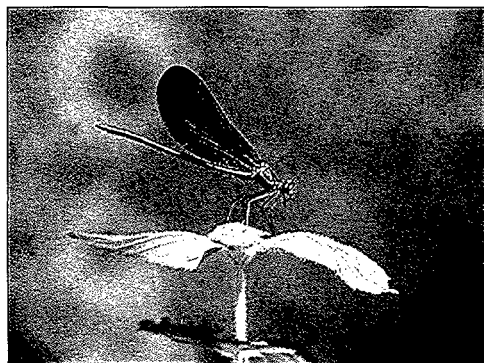
Es reivindicà igualment la figura del naturalista, que és aquell qui coneix molt bé el medi natural on viu i que, des d'una visió realista, el defensa i l'aprecia. El naturalista és qui duu a terme la sensibilització i es troba a la base de la piràmide de tot el coneixement del nostre entorn. Hores d'ara es veu obligat a estar actiu en múltiples fronts (preparar informes, al·legacions, facilitar dades...), i no té temps de sensibilitzar, de fer pedagogia, de seduir i, doncs, se'l priva de generar nous naturalistes.

De les intervencions del públic cal destacar les que sol·licitaven que els científics, les associacions i les persones amb interessos comuns actuïn amb més unitat i més coordinació. Sovint —es deia— no es fan les coses com cal (quan no costaria gaire

de fer-les-hi), tot i que en part es reconeixia que potser és per ignorància, tant per part de l'administració com de la societat, que desconeix el patrimoni natural i cultural que té a l'abast. Cal crear un *lobby* de pressió que contraresti la força de les grans empreses constructores i altres grups de tenen una enorme influència sobre l'administració. En aquest context destaquem l'afirmació que el futur tren d'alta velocitat, TAV, no servirà als interessos de la majoria i, per tant, absorbeix recursos molt valuosos que podrien tenir una destinació d'un major interès social.

Finalment, a la pregunta de si calia protegir la plana, es reconegué que, ara per ara, amb les amenaces que pateix, calen com a mínim restriccions urbanístiques com a mesura de xoc, en espera d'un pla de gestió i una figura de protecció adequada i consensuada. El nostre territori es troba en un moment crític: si bé encara atresora molta diversitat, calen actuacions contundents i immediates si volem que continuï sent així.

Els grup dels invertebrats és el menys estudiat i conegut.
Foto: Santi Ramos.

Reineta (*Hyla meridionalis*) amfibi protegit molt comú a la plana.
Foto: Santi Ramos.